

בבית המשפט העליון

רע"א 943/15

כבוד השופט נ' סולברג

לפני:

אליין קליין

המבקשת:

נגד

המשיבים:

1. בנק דיסקונט לישראל בע"מ
2. יהלומי ולדמן (וו.די.סי) ישראל בע"מ
3. כונס הנכסים הרשמי
4. עו"ד מרדכי זהבי – כונס נכסים לחב' יהלומי ולדמן (וו.די.סי) ישראל בע"מ (בכינוס)
5. עו"ד ארז חבר – כונס נכסים לחברת יהלומי ולדמן (וו.די.סי) ישראל בע"מ (בכינוס)

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בפר"ק 7383-11-14 מיום 7.1.2015 שניתנה על-ידי השופטת ח' פלינר

בשם המבקשת:

עו"ד אופיר שגב; עו"ד פיני דואק

בשם המשיבים 1, 4 ו-5:

עו"ד מרדכי זהבי; עו"ד ארז חבר; עו"ד רעות צומעי

בשם המשיב 3:

עו"ד הילה ברקי

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 7.1.2015 בפר"ק 7383-11-14 (השופטת ח' פלינר), בגדרה נדחתה בקשתה של המבקשת (להלן: קליין) לעיין בתיק בית המשפט המחוזי נושא בקשה זו, הכל כמפורט להלן.

עיקרי העובדות

2. ביום 4.11.2014 הגיש המשיב 1 (להלן: הבנק) בקשה למינוי כונסי נכסים לשם מימוש השעבוד הקיים לטובתו על נכסי המשיבה 2 (להלן: החברה). ביום 5.11.2014 התקבלה הבקשה והמשיבים 4 ו-5 (להלן: הכונסים) מונו על-ידי בית המשפט לכונסי הנכסים של החברה (להלן יכונה הליך זה: הליך כינוס הנכסים או הליך הכינוס). במקביל להליך כינוס הנכסים מתנהלים שני הליכים נוספים הקשורים

לחברה: האחד, הליך הפירוק של החברה במסגרתו מונה מפרק זמני (להלן: הליך הפירוק); השני, הליך פשיטת הרגל של החייב, במסגרתו מבקש החייב להגיע להסדר נושים בהתאם לסעיף 19א לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ס-1980 (להלן: הליך פשיטת הרגל).

3. ביום 25.11.2014 הגישה קליין בקשה לעיון בתיק בית המשפט במסגרת הליך כינוס הנכסים. הנימוק להגשת הבקשה הוא כדלקמן: קליין היא גרושתו של בעל המניות בחברה (להלן: החייב), ולטענתה האחרון חייב לה כספים רבים. ביום 12.11.2007 הגישה קליין תביעה נגד החייב לבית המשפט לענייני משפחה, במסגרתה ניתנו לטובתה צווי מניעה וצווי עיקול, בין היתר לגבי זכויותיו של החייב בחברה. לטענת קליין, בהיותה "נושה משמעותית" של החייב, "יש לאפשר לה לעיין בתיק בית המשפט... על מנת לאפשר לה לכלכל את צעדיה בהתאם", ולפעול להצלחתו ותקינותו של הליך הכינוס על מנת שיוותרו ברשותו של החייב כספים מהם תוכל להיפרע. יצוין כי במקביל הגישה קליין בקשה לעיון בתיק בית המשפט במסגרת הליך הפירוק, ובקשתה אושרה.

4. בתגובה לבקשתה של קליין טענו הבנק והכונסים כי לקליין אין זיקה ישירה להליך הכינוס ועל כן אין הצדקה ליתן לה זכות עיון גורפת בתיק. לטענתם, קליין אינה נושה רגילה של החברה אלא נושה של החייב גופו, ובנסיבות אלו די בזכות העיון שניתנה לקליין בתיק של הליך הפירוק. זאת ועוד, לטענת הבנק והכונסים, בין כה וכה קיים ספק גדול אם הבנק יזכה להיפרע מקופת הכינוס מלוא חובו, שלא לומר מרבית חובו, לנוכח גובהו העצום של החוב, העומד על כ- 8 מיליון דולר. בנסיבות אלו, טענו, ניתן לומר "בוודאות גמורה" כי לא תישאר כל יתרה בקופת הכינוס שתועבר לידי המפרק הזמני, לא כל שכן לידיה של קליין, ומשכך אין הצדקה ולא טעם להתיר באופן גורף את העיון בתיק.

עיקרי החלטת בית המשפט המחוזי

5. בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה, שכן סבר כי אין מקום לאשר לקליין זכות גורפת לעיון בתיק. בנימוקי החלטתו נדרש בית המשפט המחוזי להוראת החוק הרלבנטית לעניין זה, תקנה 4 לתקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה (עיון בתיקים, התשס"ג-2003) (להלן: התקנות), המסדירה את זכות העיון בתיק בית משפט של מי אשר אינו בעל דין. על-פי הוראות תקנה 4 והפסיקה אשר פירשה תקנה זו (ע"א 8849/01 פקיד שומה למפעלים גדולים נ' פז-גז חברה לשווק בע"מ, פ"ד נט(5) 385 (2005)), בחינת בקשה לעיון בתיק נעשית במסלול תלת-שלבי: בשלב הראשון יש

לבחון אם קיים איסור בדין לעיון בחומר המבוקש; בשלב השני, בהנחה שאין איסור בדין, יש לבחון אם העיון מוצדק, כאשר לאור עקרון פומביות הדיון נקודת המוצא היא שיש לאפשר את העיון, והנטל למניעת העיון מוטל על כתפי המתנגדים לכך; בשלב השלישי, בהנחה שישנה הצדקה לעיון, יש לבחון כיצד ניתן להגשים את מטרת העיון תוך פגיעה מידתית ככל האפשר בזכויותיהם של המתנגדים לעיון, ובשים לב לסבירות הקצאת המשאבים של בית המשפט.

6. ביחס לשלב הראשון קבע בית המשפט המחוזי כי אין בנמצא איסור שבדין על העיון בחומר המבוקש. בבחינת השלב השני אמר בית המשפט המחוזי, מבלי להכריע בשאלת זיקתה של קליין להליך הכינוס, כי הוא מוכן להניח שלקליין ישנה זכות עקרונית לעיון בתיק. יחד עם זאת, בבחינת השלב השלישי הגיע בית המשפט המחוזי למסקנה כי אין לאפשר לקליין זכות עיון גורפת בתיק, וזאת משתי סיבות: ראשית, ההליך שיש בו כדי להשפיע באופן משמעותי יותר, אם בכלל, על זכויותיה של קליין, הוא הליך הפירוק, אשר במסגרתו כבר ניתנה לקליין זכות עיון; שנית, הליך כינוס הנכסים כולל מידע רגיש הקשור ביחסי הבנק והלקוח, היא החברה. מתן זכות העיון במסגרת הליך הפירוק מחד גיסא, והמידע הרגיש הקיים בתיק של הליך הכינוס מאידך גיסא, הביאו את בית המשפט המחוזי לכלל מסקנה כי אין להעניק למבקשת זכות עיון גורפת בתיק של הליך כינוס הנכסים. תחת זאת, קבע בית המשפט המחוזי כי ככל שתהיה מעוניינת לעיין במסמך ספציפי הנוגע להליך הכינוס, רשאית קליין להגיש בקשה מתאימה.

מכאן הבקשה שלפני.

טענות הצדדים

7. בבקשה שלפני טוענת קליין כי החלטתו של בית המשפט המחוזי הריהי שגויה, ומשכך יש לבטלה ולהעניק לה את זכות העיון בתיק של הליך הכינוס. לטענת קליין, בית המשפט המחוזי הלך "חצי דרך" בלבד בקובעו כי אין איסור בדין לעיין בתיק וכי עומדת לה לקליין הצדקה עקרונית לעיון, אולם שגה כשקבע כי אין להעניק לה זכות עיון גורפת. בבקשתה חוזרת קליין ומפרטת את הסיבות בגינן יש לה "אינטרס חזק ולגיטימי" לעיין בתיק של הליך הכינוס. כמו כן, טוענת קליין כי המתנגדים לעיון לא הצביעו על נזק שעלול להיגרם להם או לגורם אחר בעקבות העיון. בכך, לדברי קליין, סטה בית המשפט המחוזי מן ההלכה הפסוקה לפיה על מנת לדחות בקשה לעיון בתיק בית משפט יש להצביע על טעם מיוחד או פגיעה קונקרטית המצדיקים את דחיית הבקשה. לעניין הקביעה של בית המשפט המחוזי כי

מדובר בתיק הכולל מידע רגיש בדבר יחסי בנק-לקוח טוענת קליין כי טענה זו כלל לא נטענה על-ידי הבנק או הכונסים, וחשוב מכך, לא נטענה על-ידי החברה, שהיא הלקוח שעל זכויותיו מבקשים לכאורה להגן. לבסוף, טוענת קליין כי הסעד שהציע בית המשפט המחוזי אינו ישים, שכן קליין אינה יכולה לדעת, לדבריה, באיזה מסמך ספציפי לבקש לעיין שעה שאין היא יודעת מה הוגש במסגרת הליך הכינוס. בנוסף, טענה, מדובר במגבלה מכבידה הפוגעת באופן בלתי-מידתי בזכותה לעיין בתיק.

8. מנגד, המשיב 3 (להלן: הכנ"ר), הבנק והכונסים (להלן כולם ביחד: המתנגדים לעיון), סומכים ידיהם על החלטת בית המשפט המחוזי, וטוענים כי ההחלטה מאוזנת וסבירה, ועולה בקנה אחד עם ההלכה הפסוקה והדין הנוהג. לטענתם, האינטרסים של קליין זוכים להגנה גדולה אף יותר ממה שמגיע לה מצד הדין, בהיותה צד להליך הפירוק, ולנוכח הרשות שקיבלה לעיין בתיק במסגרת הליך זה, הגם שהיא אינה נושה של החברה גופה אלא של החייב. לעניין הסעד שניתן על-ידי בית המשפט המחוזי נטען כי טענתה של קליין "מתחכמת וקנטרנית", וכי די בפתרון המוצע המותיר לקליין 'פתח' לקבלת עדכונים ספציפיים כל אימת שתחפוץ. לטענתם, ההיגיון שבבסיס טענתה של קליין מוביל למסקנה כי יש לאפשר עיון אוטומטי וגורף בכל תיק, דבר המאיים הלכה למעשה את שיקול דעתו של בית המשפט בבואו להכריע בבקשות מעין אלו. כמו כן, טוענים המתנגדים לעיון כי במסגרת הליך הכינוס יחשף מטבע הדברים מידע רגיש הנוגע ליחסי הבנק והחברה שאין כל סיבה לחשפו בפני קליין, קל וחומר כשזו נטולת מעמד בהליך הכינוס מבחינה מהותית ופורמלית כאחד.

דיון והכרעה

9. בהתאם לסמכותי שלפי תקנה 410 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 החלטתי לדון בבקשת הרשות לערער כאילו ניתנה הרשות והוגש ערעור על-פי הרשות שניתנה. לאחר עיון בטענות הצדדים מזה ומזה באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל.

10. תקנה 4 לתקנות מסדירה את אופן מימושה של הזכות העקרונית הקיימת לכל אדם לעיין בתיק בית משפט, גם אם אינו בעל דין. זכות זו נגזרת מעקרון פומביות הדיון, אחד מעקרונות היסוד בשיטתנו המשפטית המעוגן בסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה ובסעיף 68 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. כידוע, פומביות הדיון חובקת גם את זכות העיון, וחולשת על כל המתרחש במסגרת ההליך

השיפוט (ראו בג"ץ 5917/97 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' שר המשפטים (8.10.2009) פסקה 20; ר"ע 176/86 פלונית נ' פלוני, פ"ד מ(2) 497, 500 (1986)).

11. כאמור, בחינת בקשות לעיון בתיק בית משפט לפי תקנה 4 לתקנות נעשית במסלול תלת-שלבי. כפי שציין בית המשפט המחוזי אין בענייננו איסור שבדין על העיון ובכך עברנו את משוכתו של השלב הראשון. עתה נותר לבחון אם אמנם מתן זכות עיון כמבוקש עלול להסב פגיעה למי מבעלי הדין (כאמור בתקנה 4(ד) לתקנות) או לאינטרס הציבורי (כאמור בתקנה 4(ה) לתקנות), ואת האיוון בין פגיעות אלו לזכות העיון. ודוק: כפי שציינה השופטת א' חיות בדיון בבקשה דומה, על-פי התקנות "רשאי כל אדם לעתור לעיון בתיק בית המשפט וזיקה או עניין אישי אינם תנאי מוקדם לזכות העיון. ההוראה בתקנות לפיה על המבקש לנמק את הבקשה ולפרט את העניין שיש לו בתיק נועדה לאפשר לבית המשפט, במקרים שהדבר נדרש, לבצע איוון ראוי בין זכות העיון ובין הפגיעה העלולה להיגרם לבעלי הדין או לצד שלישי בעקבות העיון" (ע"א 3976/04 בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' קבוצת כרמלטון בע"מ (25.10.2004), פסקה 5; ההדגשות הוספו). לאמור, עריכת איוון בין פגיעה אפשרית שתיגרם כתוצאה מהעיון לבין זכות העיון נדרשת רק מקום בו ישנו חשש לפגיעה כאמור.

12. בענייננו מיקדו המתנגדים לעיון את טענותיהם בזיקתה הרופפת של קליין להליך הכינוס, שלטענתם אינו מצדיק מתן רשות עיון בתיק בית המשפט בהליך זה. דא עקא, המתנגדים לעיון אינם מצביעים על פגיעה שתיגרם להם או לאינטרס הציבורי כתוצאה מעצם העיון. כל שנטען בהקשר זה הוא כי חלק מן המסמכים המוצגים במסגרת ההליך חוסים תחת חסיון בנק-לקוח, ועל כן אין לאפשר זכות עיון גורפת. אלא שבענייננו החברה, קרי – הלקוח, לא הביעה התנגדותה לבקשתה של קליין, ומשכך אין מקום לטענה כי העיון בתיק עלול לפגוע בסודיות שהבנק מחויב בה כלפי החברה (שס).

13. בנסיבות אלו סבורני כי אין הצדקה לפתרון שהוצע על-ידי בית המשפט המחוזי ולפיו קליין תגיש בקשות ספציפיות לעיון ככל שתחפוץ בכך. פתרון זה פוגע שלא בצדק בזכותה של קליין לעיון בתיק. כאמור, נקודת המוצא, הנגזרת מעקרון פומביות הדיון, היא כי יש לאפשר עיון גורף בתיק בית המשפט. במצבים בהם ישנו חשש לפגיעה שתיגרם כתוצאה מהעיון או שהקצאת המשאבים מחייבת זאת, רשאי בית המשפט, בהתאם לתקנה 4(ו), להגביל את היקף העיון ולהתנותו בתנאים שיש בהם כדי ליצור את האיוון הנדרש בין הצורך בעיון לבין הפגיעה או האילוצים

בהקצאת המשאבים. בנידון דידן, משלא נטענה או הוכחה פגיעה בבעלי הדין או באינטרס הציבורי, ובאין אילוצים קונקרטיים בהקצאת המשאבים, אין הצדקה למנוע מקליין גישה לכלל המסמכים.

14. היוצא מדבריי, קליין רשאית לעיין באופן גורף בתיק בית המשפט של הליך כינוס הנכסים. לצד זאת, ככל שיתעורר חשש לפגיעה או להקצאת משאבים בלתי-סבירה בעקבות הרשאה זו, רשאי בית המשפט המחוזי להגביל את היקפו של העיון, להתנותו בתנאים ואף לשללו, הכל לפי נסיבות העניין, בין אם מיוזמתו ובין אם מכוח בקשה מתאימה שתוגש על-ידי המתנגדים לעיון. קליין מצדה תהא רשאית להשיג על החלטה מעין זו, ככל שתינתן.

15. אשר על כן, הבקשה מתקבלת; החלטת בית המשפט המחוזי מבוטלת; למבקשת מותר לעיין בתיק בית המשפט המחוזי בהליך הכינוס כפי בקשתה.

בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, ו' בתמוז התשע"ה (23.6.2015).

ש ו פ ט